

Dossier I Reductie van bestrijdingsmiddelen

Inleiding

1. **Achtergrond**
2. **Aanbevelingen**
3. **Hoe stel je een goed advies op?**
4. **Verdere informatie**

COLOFON

Deze publicatie werd ontwikkeld ter ondersteuning van gemeentelijke milieuraden. De reeks 'beter adviseren' biedt achtergrondinfo over thema's die in veel gemeenten actueel zijn en kan eventueel advies stofferen. Alle dossiers zijn te raadplegen op www.tandemweb.be/milieuraad.

Verantwoordelijke uitgever

Danny Jacobs, Tweekerkenstraat 47, 1000 Brussel

Redactie

Riet Janssens (VELT)

Eindredactie

Wannes Meersmans (Tandem)

Tandemsecretariaat

Tweekerkenstraat 47, 1000 Brussel, tel. 02-282 19 40

info@tandemweb.be, www.tandemweb.be

Uitgave januari 2007, gedrukt op gerecycleerd papier op 3500 ex.

Met steun van de
Vlaamse overheid

Inleiding

Reductie van bestrijdingsmiddelen is een verplichting voor elke gemeente sinds 1 januari 2004. Gemeenten die niet meteen een nulgebruik kunnen realiseren, werden verplicht een reductieplan op te stellen. Vanaf 1 januari 2015 geldt een definitief verbod. Zolang men niet inziet dat het groenbeheer anders kan, zal het pesticidenvrij beheer altijd veel te duur blijven. Er zijn immers heel wat omvormingen van bestaande situaties nodig, om een beheer zonder pesticiden financieel haalbaar te maken. Een volwaardig pesticidenbeleid vergt naast deze preventieve houding ook initiatieven om alle betrokkenen, ook de burgers, te informeren en sensibiliseren.

Met dit document heb je een instrument in de hand, om uw gemeente te stimuleren om op een efficiënte manier de verplichte reductie van pesticiden te realiseren. Vooraleer een advies te formuleren is het van belang om jezelf goed te informeren over de huidige praktijk in verband met het pesticidengebruik binnen uw gemeente. Hiervoor kan je handig gebruik maken van de tabel die je verder in deze fiche kan terugvinden.

1. Achtergrond

Het Vlaamse Parlement besliste om vanaf 1 januari 2004 het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen voor het beheer van alle openbare eigendom te verbieden. Deze beslissing werd opgenomen in het decreet van 21 december 2001 houdende de vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest. Uw gemeente kan dit verbod uitstellen mits de opmaak van een gedetailleerd reductieprogramma dat de gemeenten stap voor stap verplicht het gebruik af te bouwen, met oog op definitief nulgebruik tegen 1 januari 2015.

De inhoud van een gemeentelijk reductieplan moet vijf sporen bevatten:

1. sensibilisatie van de medewerker
2. risico-evaluatie van bestrijdingsmiddelen
3. sensibilisatie van de bevolking
4. beheer van kruidgroei op verhardingen
5. beheer van groenzones

Het reductieplan is een stappenplan, bestaande uit een beleidsoptie en 3 actieprogramma's, welke binnen een strak tijdsschema moeten worden uitgevoerd. Het derde en laatste actieprogramma moet uiterlijk op 1 april 2008 worden ingediend. Check in uw gemeente hoe ver het staat. Een gemeentelijke pesticidencoördinator is verantwoordelijk voor de opmaak en de uitvoering van het reductieprogramma.

2. Aanbevelingen

Onderstaande vragen laten u toe het beleid van uw gemeente te beoordelen. Voor elke vraag wordt de weg naar een oplossing geschetst. Deze kunt u gebruiken voor het formuleren van een advies. Op die manier hopen we u al een flink eind op weg te zetten naar een gezonde gemeente voor mens en milieu.

Vragen	Verduidelijking	Mogelijke acties/info/advies
<p>Informatie en sensibilisatie <i>Er blijkt een intolerantie te zijn bij de bevolking ten opzichte van ongewenste kruidengroei in het straatbeeld. Het is zeer belangrijk dat de bevolking blijvend geïnformeerd en gesensibiliseerd wordt, zodat zij een positieve houding aanneemt tegen kruidgroei in het straatbeeld. Ook de bevolking zelf moet aangezet worden af te stappen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen!</i></p>		
<p>Investeert uw gemeente in opleiding van haar werknemers (groenbeheerders en -ambtenaren)?</p>	<p>Zowel de ambtenaren als groenarbeiders moeten vertrouwd én overtuigd geraken van het alternatieve beheer. Een goed gebruik van het nieuwe (dure) materiaal is cruciaal voor de duurzaamheid ervan. Een door-dachte visie is bepalend voor een efficiënt beleid, continue opleiding een noodzaak.</p>	<p>Cursusaanbod Tandem: Vormingscursus reductiebestrijdingsmiddelen voor ambtenaren/beleidsverantwoordelijken/technisch personeel/totaalpakket. Zie www.tandemweb.be + studiedagen op maat</p>
<p>Investeert uw gemeente doeltreffend in het informeren van de inwoners over het pesticidenvrije beheer van de openbare ruimte en de noodzaak daarvan voor hun gezondheid?</p>	<p>Het is van belang dat er voldoende wordt gecommuniceerd over de reductie van bestrijdingsmiddelen. De negatieve impact van de bestrijdingsmiddelen op de gezondheid en het milieu moet centraal blijven in de discussie.</p>	<p>De gemeente kan een lokaal aanspreekpunt organiseren waar inwoners met vragen/klachten i.v.m. reductie terecht kunnen.</p>
<p>Worden er inspanningen geleverd om de tolerantie van de burger t.o.v. kruidgroei te verhogen?</p>	<p>Positieve communicatie over het waarom van de 'kruidgroei in de straten' is zeer belangrijk. Dit wil niet zeggen dat er verbloemd moet worden. Als milieuraad is het belangrijk dat je de knelpunten open en eerlijk bespreekt en aanpakt.</p>	<p>Het werken met beeldkwaliteitsklassen maakt communicatie i.v.m. verwachtingen en bijhorende mentaliteitswijziging naar burgers toe gemakkelijker. (zie nota RBM op www.velt.be -> downloads -> pers en publicaties)</p>
<p>Worden de inwoners betrokken bij het beleid?</p>	<p>Inwoners actief betrekken bij het beleid is een zeer efficiënte vorm van sensibilisatie. Verantwoordelijkheid geven kan bovendien een belangrijke sociale dynamiek en dialoog creëren.</p>	<p>Op www.zonderisgezonder.be vindt u bij openbare diensten – nieuwsflash een reeks inspirerende voorbeelden vanuit diverse gemeenten, zoals bv: Beheerovereenkomsten voor stoepen/boomspiegels/... met de bewoners. Of het aanduiden van peters/meters voor straten/wijken/pleintjes/...</p>

<p>Worden particulieren en landbouwers actief gestimuleerd zelf bestrijdingsmiddelen te verbannen?</p> <p>Worden ze geïnformeerd over alternatieven?</p>	<p>Passieve informatie via het gemeentelijk infoblad is noodzakelijk, maar zal weinig particulieren overtuigen ook daadwerkelijk zelf van gedrag te veranderen.</p> <p>Het is de taak van de gemeente om ook wegen naar oplossingen, alternatieven en informatie actief hierover aan te rijken.</p>	<p>Sprekersaanbod Tandem: in-foavond een tuin zonder gif.</p> <p>Tandemondersteuning:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een actie rond gezamenlijke inlevering van bestrijdingsmiddelen op containerpark, gekoppeld aan een beloning (ecolabel) + informatie over alternatieven (Velt-lesgevers). 2. Een biobloembollen-verkoopactie voor particulieren. <p>Subsidie en/of ondersteuning voor bio-landbouw: in eigen aankoopbeleid + kansen voor promotie/informatie naar inwoners.</p> <p>Cursusaanbod Tandem: basis-cursus ecologische sier-/moes-tuin</p>
--	---	--

Reductieplan onder de loupe

Controle op de wijze van uitvoering van het reductieplan is noodzakelijk. Vraag zeker een exemplaar van het reductieprogramma en haar verschillende acties in uw gemeente.

<p>Heeft u controle op de naleving van het reductieplan?</p>	<p>In het uitvoeringsbesluit van 14 juli 2004 staat beschreven welke aspecten van het reductiebestrijdingsplan wanneer moeten uitgevoerd worden.</p>	<p>Raadpleeg het reductieplan van je gemeente en vraag in uw gemeente naar de stand van zaken. Check na of alle actie die in het plan werden opgenomen uitgevoerd?</p>
<p>Doet uw gemeente haar best om ook nu al het gebruik van pesticiden tot het uiterst noodzakelijke te beperken?</p>	<p>De datum waarop gemeenten verplicht zijn hun pesticidengebruik tot nul te reduceren mag niet worden vooruit geschoven. Er zijn gemeenten die bewijzen dat de omschakeling naar nulgebruik wel degelijk mogelijk is en dit binnen relatief beperkte termijn.</p>	<p>Op www.zonderisgezonder.be vindt u bij openbare diensten – nieuwsflash een reeks inspirerende voorbeelden en ervaringen vanuit diverse gemeenten.</p>
<p>Geeft uw gemeente prioriteit aan plaatsen waar regelmatig kinderen komen?</p>	<p>Speelpleinen, gemeentelijke scholen... krijgen best prioriteit in de reductieplannen.</p>	
<p>Pakt uw gemeente gericht knelpunten aan?</p>	<p>Begraafplaatsen met verhardingen die haast nooit gebruikt worden, grind tussen de zerken, verloren hoekjes, arbeidsintensieve groenperken... Mits een omvorming op maat van het gebruik en de behoeften kan in de toekomst veel tijd en geld bespaard worden. Tijdens een gerichte wandeling doorheen je stad/gemeente of een gesprek met het hoofd van de groendienst kunnen al heel wat knelpunten gevonden worden.</p>	<p>Vraag inzage in het reductieplan en haar verschillende actieplannen. Ga na of alle knelpuntlocaties werden opgenomen en op welke termijn hervorming daarvan wordt voorzien. Het steunpunt 'zonder is gezonder' geeft u antwoorden op concrete vragen. Ook het draaiboek kan heel wat inspiratie en tips leveren.</p>

<p>Kan uw gemeente beschikken over veeg- en brandmachines/ heeft ze hierin zelf geïnvesteerd?</p>	<p>Investering in deze machines is onontbeerlijk. Kleinere gemeenten kunnen opteren voor een gezamenlijke aankoop. Andere gemeenten kunnen de werken uitbesteden. Een goede kennis van de machines en correcte toepassing is zeer belangrijk voor de duurzaamheid en effectiviteit van het materiaal (bv. branden op juiste snelheid, temperatuur... Correcte instelling van borstels op veegmachines (niet te hoog/ laag). Onderzoek ook steeds de efficiëntie van de machines op de locaties waar ze zullen worden ingezet.</p>	<p>Opleiding van het personeel voor een correct gebruik van machines is cruciaal voor het succesvol uitvoeren van het alternatieve beheer. Meestal wordt, samen met de levering van de machines, door de leverancier, een opleiding voorzien. Vraag hier expliciet naar en leidt voldoende personeel hiertoe op.</p>
<p>Past uw gemeente de technieken, beschreven op www.zonderisgezonder.be (voor openbare besturen) toe?</p>		<p>Op www.zonderisgezonder.be vindt u antwoorden op veelgestelde vragen, alsook een volledig draaiboek met een overzicht van de toe te passen technieken. Zowel preventieve als curatieve maatregelen komen er aan bod.</p>
<p>Voert uw gemeente het bermdecreet correct uit? Is er een deftig bermbeheersplan?</p>	<p>Naast de uitvoering van het reductieprogramma, is ook de daadwerkelijke uitvoering van het bermdecreet een belangrijke voorwaarde voor een volwaardig en effectief beheer van de openbare ruimte.</p>	
<p>Preventief beleid en langetermijnvisie <i>De meerkost die vandaag gepaard gaat met een beheer zonder pesticiden is voornamelijk te wijten aan de bestaande infrastructuur die niet is ontworpen rekening houdend met beheer zonder bestrijdingsmiddelen. Doordachte omvorming van groene en verhardingszones, en aandacht voor toekomstig beheer bij nieuwe inrichtingen is noodzakelijk. Bovendien moet er geïnvesteerd worden in de nieuwe technieken/machines. Investerings die pas op termijn zullen lonen.</i></p>		
<p>Worden groenzones onderhouden volgens de basisregels? Gaat er voldoende aandacht naar preventie?</p>	<p>De intensiteit kan door preventieve maatregelen verlaagd worden. Nagaan waar de aarde vandaan komt die voedingsbodem vormt voor de groei van het onkruid? Kan die aanvoer van zand verminderd worden?</p>	<p>Stimuleer de gemeente de oorzaak van onkruidgroei te onderzoeken om dan naar definitieve oplossingen te gaan. Hiervoor is ook een goede coördinatie en samenwerking tussen verschillende gemeentelijke diensten van belang (bv. onderhouds- en groendienst).</p>

<p>Worden bestaande groenzones actief omgevormd om toekomstig beheer zonder pesticiden mogelijk te maken?</p>	<p>Ecologisch groen houdt rekening met natuurlijke processen, wat het minder arbeidsintensief maakt: de juiste plant op de juiste plaats, goede plantcombinaties, rekening houden met de uiteindelijke habitus van planten, meewerken met de natuur, de bodem bedekt houden... Omvorming kost eenmalig tijd en geld. De extra tijd die hierdoor echter op termijn vrijkomt, kan ingezet worden voor beheer van verhardingen.</p>	<p>Cursusaanbod Tandem: Vormingscursus reductiebestrijdingsmiddelen voor ambtenaren/beleidsverantw./ technisch personeel/totaalpakket. Zie www.tandemweb.be + studiedagen op maat. Praktische tips en achtergrondinfo in boek: Groenbeheer, 'een verhaal met toekomst', een uitgave van Velt vzw.</p>
<p>Is een pesticidenvrij beheer een aandachtspunt bij het ontwerpen van nieuwe verhardingen in openbare ruimten?</p>	<p>Het ontwerp bepaalt de beheersintensiteit. Vandaag mogen er geen verhardingen meer worden aangelegd waarvan je op voorhand weet dat het beheer ontzettend arbeidsintensief zal zijn. (bv. verharding waar niet frequent zal gewandeld worden, dode hoeken creëren...)</p>	<p>Laat de ontwerpers voorafgaand advies inwinnen bij de beheerders! Laat de budgetten voor nieuwe aanleg en beheer aan elkaar relateren; zo wordt het mogelijk hogere investeringskosten bij een nieuwe aanleg terug te verdienen in de besparing van het beheer.</p>

3. Hoe stel je een goed advies op?

We stellen voor om volgende stappen te ondernemen:

1. Kondig het punt op de agenda van de gemeentelijke milieuraad aan.
2. Raadplegen van het milieubeleidsplan en het milieujaarprogramma van je gemeente.
3. Toets de praktijk aan de hand van de tabel in dit document en door informatie in te winnen bij de betrokken (milieu- en/of groen)diensten en/of de bevoegde schepen.
4. Formuleer het advies met enkele concrete voorstellen (acties).

Modeladvies: reductie van bestrijdingsmiddelen

AANLEIDING

- Het Vlaamse Parlement besliste in 2001 om vanaf 1 januari 2004 het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen voor het beheer van alle openbare eigendom te verbieden.
- De gemeente *[naam van de gemeente]* besliste op *[datum]* het verbod op gebruik van bestrijdingsmiddelen uit te stellen en een gedetailleerd reductieprogramma op te stellen.
- De gemeenteraad van *[datum]* keurde het reductieprogramma dat de gemeenten stap voor stap verplicht het gebruik van bestrijdingsmiddelen af te bouwen goed, met oog op definitief nulgebruik tegen 1 januari 2015.
- In het milieujaarprogramma *[jaartal]* werden volgende acties betreffende de reductie van chemische bestrijdingsmiddelen voor het beheer van gemeentelijke eigendommen en het openbaar terrein opgenomen *[vermelding acties en budgetten indien van toepassing]*.

[schrap en vul verder aan indien toepasselijk]

OVERWEGING / MOTIVATIE

Het is van groot belang dat de bevolking blijvend geïnformeerd en gesensibiliseerd wordt. Het gemeentebestuur moet naast de eigen werknemers ook de bevolking ertoe aanzetten om af te stappen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Het is aanbevolen om de inwoners bij het reductiebeleid van de gemeente te betrekken.

De uitvoering van het reductieplan dient er op gericht te zijn om het gebruik van pesticide tot het uiterste noodzakelijke te beperken en gericht knelpunten aan te pakken. Plaatsen waar regelmatig kinderen komen, zijnde speelpleinen, gemeentelijke scholen, ... verdienen een prioriteit in het reductieplan. Daarnaast is ook de daadwerkelijke uitvoering van het bermdecreet een belangrijke voorwaarde voor een volwaardig en effectief beheer van de openbare ruimte.

Doordachte omvorming van bestaande groene en verhardingszone en aandacht voor toekomstig beheer bij nieuwe inrichtingen in noodzakelijk. Bovendien dient er geïnvesteerd te worden in de nieuwe technieken/machines.

[Vul verder aan met informatie die je vond in het milieubeleidsplan, milieujaarprogramma's, en/of andere bronnen. Ook de antwoorden op de vragen uit de bovenstaande tabel kan je hier verwerken.]

ADVIES

Na overleg in de milieuraad werd over volgende aanbevelingen consensus bereikt onder de leden: *[Concrete omschrijving van de verschillende acties aan de hand van de tabel in dit document. Voor elke vraag waarop het antwoord 'neen' is, kan je een aanbeveling formuleren, telkens met vermelding van: Wat?, Wie? en Budget?]*

4. Verdere informatie

Op www.tandemweb.be kan je dit dossier gratis downloaden (klik op milieuraad). Je vindt er ook verwijzingen naar interessante publicaties met meer informatie over het betreffende onderwerp. Voor meer informatie over Tandem kan je terecht op het Tandemsecretariaat, info@tandemweb.be, 02/282.19.40.

Velt vzw, de Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze, profileert zich geruime tijd als expert inzake pesticidenvrij beheer van (openbaar) groen. Meer info en alle documenten terzake vind je op www.velt.be. Contact: Evelyne Fiers, reductie@velt.be, 03-281 74 75

Bruikbare praktische tips voor gifvrij groenbeheer, in de vorm van een draaiboek, vind je op www.zonderisgezonder.be.

Andere interessante websites zijn nog:

www.pesticide.be

www.sproeiwijzer.be

www.fytoweb.fgov.be

TIP!

Het Centrum Voor Natuur en milieueducatie (CVN) ontwikkelde voor Tandem een cursus met als titel "adviseren als milieuraad". Met deze cursus kunnen (kandidaat-)leden van gemeentelijke milieuraaden zich wapenen om goede adviezen uit te brengen over het lokale milieubeleid en de Samenwerkingsovereenkomst 'milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling'. Meer info vind je op www.tandemweb.be/milieuraad.